

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.н. Пепка Бояджиева,
секция „Общество на знанието: Наука, образование и иновации”
Институт за изследване на обществата и знанието, БАН

Относно трудовете на доц. д-р Мартин Канушев, участник в конкурс за академичната длъжност „професор”, обявен от Нов български университет, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата, брой 10 на „Държавен вестник“ от 30 януари 2018 г.

1. Общо описание на представените материали

Доц. д-р Мартин Канушев е единствен кандидат в обявения от Нов български университет конкурс за академичната длъжност „Професор”, професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата. Конкурсът изцяло съответства на образователния и научен профил на кандидата, на неговите професионални занимания, преподавателска дейност и научни постижения.

Научните трудове, с които кандидатът участва в конкурса, са публикувани след неговото хабилиране. В количествено отношение те надвишават значително изискванията, поставени в Закона за развитие на академичния състав и свързаните с него правилници. Сред тях безспорно се открояват двата тома *„Историческа социология на наказателните политики в България – Том I: Престъпление и наказание в националната държава”* и *„Том II: Наказателните практики на комунистическия режим”*, публикувани съответно през 2015 и 2016 г. от Издателството на НБУ във впечатляващия общ обем от над 1000 страници. Искам да открия и книгата в съавторство *„Антидемократичната пропаганда в България, Първа част. Информационни сайтове и печатни медии: 2013 – 2016, количествени изследвания”*, публикувана през 2017 г. от Фондацията за хуманитарни и социални изследвания, тъй като тя очертава едно по-различно тематично поле в сравнение с онова, в което са съсредоточени основните изследвания на доц. Канушев.

2. Обща характеристика на научната, научно-приложната и педагогическа дейност на кандидата

Професионалната активност на доц. Мартин Канушев е съсредоточена главно в научни и педагогически дейности, в които той регистрира както много активно, така и впечатляващо по своите резултати присъствие. Академичните и обществените изяви на доц. Канушев разкриват ясната му и последователна ориентация към задълбочено осмисляне на ключови научни и социални проблеми и теоретичната иновативност на неговите идеи. Към вече очертаната научно-творческа активност на доц. Канушев, маркирана чрез многобройните му публикации, следва да се добави и впечатляващата му редакторска работа – като отговорен редактор на списание *„Критика и хуманизъм”*

в периода 2009-2017 доц. Канушев е осъществил цялостна научна редакция на 22 тематични броя.

Доц. д-р Мартин Канушев има богата преподавателска дейност. Той е активен участник в разработването на бакалавърските програми по социология и философия, както и на четири магистърски и една докторска програми към Департамент „Философия и социология“ на Нов български университет, ръководител е на няколко проекта за провеждане на научни семинари, както и на студентски стажове и на успешно защитени бакалавърски и магистърски тези. Безспорен много положителен атестат за неговата работа е значимият интерес към и високата оценка на студентите за водените от него курсове.

3. Съдържателен анализ на научните постижения на кандидата

Анализите и публикациите на доц. Канушев могат да се разглеждат като образец за това как следва да се прави изследване в рамките на дадена отраслова социология. Най-общо те попадат в областта на историческата социология на правото, а по-конкретно – на социологическото изследване на историческата конструираност на наказателната власт и наказателните политики. Смятам, че подходът на Мартин Канушев има две основни характеристики: първо, изключително задълбочено навлизане във и „овладяване“ на проблематиката на частната социална наука – в случая правото и наказателните политики и второ, открояване на определен проблем, който се превръща в тематичен фокус на изследванията, като ги организира, вътрешно обвързва и теоретически осмисля отвъд границите на конкретния емпиричен материал. Така голямата тема, която интересува доц. Канушев в преобладаващата част от неговите публикации, е за отношението между право, власт и истина.

По-долу ще открия някои от основните, според мен, приноси в публикациите на доц. Канушев:

- Разбирането и осъществяването на социологическата рефлексия като критическа работа на мисленето над самото себе си и като стремеж да се разбере дали и доколко е възможно мисленето по различен начин.
- Оказът да се правят опити да се развие определена „теория за властта“ в полза на научното конструиране на специфична „аналитика на властта“, разбрана като определяне на „областта, която отношенията на наказателната власт формират, и познавателните инструменти, позволяващи да бъде анализирана тази област“ (*„Историческа социология на наказателните политики в България“* – Том I, с. 11). Тази социологическа аналитика предполага отхвърляне на „юридико-дискурсивната“ представа за властта и теоретично преодоляване на юридическото понятие „суверенност“ като централен въпрос на правната рационалност, насочване на изследователския интерес към „многобройните форми на господство, които се упражняват вътре в едно общество“, разбиране на „правото не като легитимност, която е задължително да бъде фиксирана, а от гледна точка на властовите процедури, съществуващи в него“ (*„Историческа социология на наказателните политики в България“* – Том I, с. 13).
- Разработването на относително цялостна изследователска програма, насочена към социологическо диагностиране на исторически специфичните модалности на упражняване на наказателната власт в три макросоциални контексти: българското капиталистическо, социалистическо и демократично общество в България в периода от 1878 г. до днес. В центъра на изследователското внимание е фундаменталният социологически проблем за начина, по който през

различните периоди от новата българска история, се осъществява връзката между право, власт и истина, като е следван подход, който се опитва да удържи както прекъсванията и несъизмеримостите, така и континуитета и приемствеността между различните политически стратегии на наказателната власт.

- Аргументирането на тезата, че не съществува всеобхватна и единна наказателна политика, валидна за цялата нова българска истори; разграничаването на няколко големи наказателни стратегии за социален контрол върху конкретните проявления на престъпността и разглеждането на престъпността като феномен, в който се свързват упражняването на наказателната власт и производството на научно знание.
- Разработването и „привеждането в действие“ на социологическо разбиране за наказанието; критическото преосмисляне на тезата, че наказанието е единствено легален начин за ограничаване на престъпленията и намаляване на престъпността и обосноваването на възгледа, че на практика поддържането на властовите функции на наказателните механизми е крайната стратегическа цел на всички действия, свързани с определянето, преследването и санкционирането на нарушенията на закона.
- Обосноваването на разграничението между официалната история на българското наказателно право и възможните негови алтернативни истории, обозначени като „хронология на реалното изобретяване/социално производство на наказателните техники“ и „календар на разпространението на регулиращите техники“, които именно позволяват да се открие особено важният социологически проблем за генеалогията на позитивните технологии за контрол на престъпността.
- Идентифицирането и обяснението на основните механизми на функционирането на затвора като наказателна институция на задържането и на историческите му превъплъщения.
- Проникновеното осмисляне на спецификата на тоталитарния лагер и разкриването на начина, по който той функционира като специфична лаборатория за тотално господство, която разрушава човешкото във всичките му измерения и унищожава най-същностната характеристика на личността – нейната уникалност и способност да се изявява като активен субект.
- Обосноваването и приложението на понятието „режими на истината“ при изследването на наказателните стратегии за социален контрол върху престъпността. Аргументирането на тезата, че тези стратегии не могат да бъдат редуцирани до различни теории, включително философски, за правото, или пък идентифицирани с политически режими и икономически структури, както и открояване на измеренията, по които се конструират разграниченията между тях.
- Изследването и критичното осмисляне на условията за възможност – както социални, така и познавателни – за развитието на критико-археологична и критико-генеалогична постмодерна социология на тялото. Обосноваването на понятието „политическа технология на тялото“ като вид знание и владееие и открояването на три политически технологии чрез идентифицирането на три исторически метаморфози на наказаното тяло: изтезаваното, затворническото и лагерното тяло.

Смятам, че представената авторова справка за приносите отразява реално и по убедителен, макар и малко пространен, начин постиженията на кандидата.

4. Въпроси и препоръки по представените трудове на кандидата

Аз ценя много високо ясните теоретични постановки на изследванията на доц. Мартин Канушев. Той заявява интелектуално честно изходните си теоретични постановки и се старае да им остава верен до край. Това, което ми липсва в някои случаи обаче, е също толкова открит опит за очертаване на ограниченията на конкретните анализи и на възприетите теоретични предпоставки, доколкото няма съмнение, че и най-добре развитата теоретична рамка е именно „рамка“, която задава определени перспективи на мислене и определени подходи на изследване на социалните феномени.

В началото на становището си аз специално акцентирах не само върху творческата продуктивност, но и върху иновативността на голяма част от научните тези и аргументи на доц. Канушев. Затова смятам, че ще бъде много полезно за бъдещето му професионално развитие, ако съсредоточи усилията си върху по-активно и системно представяне на тези резултати и пред по-широка международна аудитория чрез публикации в престижни международни списания и сборници.

5. Лични впечатления на рецензента от кандидата

Аз познавам доц. Канушев още от времето, когато бяхме колеги в Института по социология на БАН. Винаги съм адмирирала неговата критична нагласа, оригинално мислене и колегиалност. Той е учен, който никога не подхожда формално и „по лесния начин“ към своите ангажменти. Като пример ще посоча начина, по който участва в станалата през последните години традиция да се издават тематични сборници по повод кръгли годишнини на наши колеги. Прегледах пет от тези сборници, посветени на годишнини на колеги-социолози. Във всички тях доц. М. Канушев е представил статии, които творчески използват и доразвиват идеи на юбилярите. Това е израз не само на доказано истинско уважение към колегите и техните научни постижения, но и на висок професионализъм, предметно и личностно ангажирано социологическо мислене и интимно-дълбока съпричастност към развитието на социологическата наука.

6. Мотивирано и ясно формулирано заключение

Върху основата на всичко казано по-горе за безспорните научните постижения и богатата изследователска и преподавателска дейност на доц. д-р Мартин Канушев категорично препоръчвам на членовете на уважаемото жури и на Академичния съвет на Нов български университет да гласуват единодушно в подкрепа на неговото избиране на академичната длъжност „Професор“ (област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки шифър, професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата).

01.06.2018 г.
София

Проф. д.н. Пепка Бояджиева